

Breda, 23 januari 2021

Geachte meneer De Groot, beste Hugo,

Dit is de eerste keer in mijn leven dat ik u schrijf en ik was eigenlijk niet van plan meteen over uw einde te beginnen. U begrijpt al uit het woordje 'eigenlijk' dat ik er toch graag met u over van gedachten zou willen wisselen. Net voor u stierf, schijnt u namelijk te hebben opgemerkt: 'Alles te begrijpen heeft me niets gebracht'. Dat klinkt alsof u berouw had. Deze uitspraak, een verzuchting bijna, raakte me. Het maakt dat ik nu vierhonderd jaar later de pen ter hand neem om u te schrijven. Misschien bekwam u het gevoel dat 'alles te begrijpen' u persoonlijk niet veel opgeleverd had, maar de generaties na u heeft u een uiterst kostbaar gedachtegoed nagelaten. U zult versteld staan hoe alomtegenwoordig u nog bent.

Ik wil u graag meenemen naar het Nederland van nu.

Meneer De Groot, de lage landen, die u zich herinnert als de *Republiek der Zeven verenigde Nederlanden*, zijn dichtbevolkt geraakt. Het is een omvangrijk koninkrijk geworden, het *Koninkrijk der Nederlanden*, maar liefst twaalf provincies tellende. Om u een indruk te geven: het inwoneraantal van uw geboortestad Delft is méér dan vervijfvoudigd! Het zal u ongetwijfeld geen deugd doen te horen dat onze huidige koning een afstammeling is van uw oude politieke aartsvijand Maurits van Oranje. Maar wees gerust, meneer De Groot, het koningschap is grotendeels symbolisch, waarbij de koning voornamelijk ceremoniële taken vervult. Wat een verandering heeft zich voltrokken in vierhonderd jaar, vindt u niet? 'Hora ruit!', zoals u zelf altijd zei.

Meneer de Groot, ik wil u graag deelgenoot maken van de gebeurtenis die ervoor zorgde dat ik over u ging lezen. Daarvoor moet ik u eerst vertellen over het vervelende probleem, waarmee ons koninkrijk op dit moment wordt geconfronteerd. Nu, laat ik preciezer zijn: het is feitelijk een probleem dat de landsgrenzen overstijgt. Een pandemische ziekte met de naam COVID19 teistert alle continenten. In de volksmond wordt de ziekte *corona* genoemd. Aangezien u het Latijn perfect beheerst, zult u weten wat deze naam betekent, namelijk: kroon. Ik weet niet zeker of u nog met de microscoop heeft kennisgemaakt, aangezien de heer Van

Leeuwenhoek hier juist mee aan de slag ging toen u naar het buitenland moest vluchten. Maar wanneer je dit virus onder het apparaat van de heer Van Leeuwenhoek bekijkt, dan vertoont het gelijkenis met een kroon. Goed, ik dwaal een beetje af. Drie weken geleden liep ik dit coronavirus helaas zelf op. Omdat ik zeer besmettelijk was voor anderen, moest ik binnenblijven. Tijdens de lange dagen binnenshuis bespeurde ik bij mezelf een zekere haast en onrust om verder te gaan met leven. Tijdens deze periode las ik veel, meneer De Groot. Op een goede dag las ik over uw detentie in Slot Loevestein. Ik vroeg me af of u ook haast en onrust voelde, toen u drie lange jaren in een kamer zat opgesloten. Uw lijfspreuk luidde *hora ruit*: de tijd vliegt! Het kan niet anders of u moet ook een zekere gejaagdheid hebben gevoeld. Tot mijn verbazing las ik daarna, zoals ik al eerder schreef, dat u vlak voor uw dood meende dat uw begrijpen niets gebracht had. Heeft dit idee misschien postgevat bij u, omdat uw opvattingen niet door iedereen goed werden ontvangen? Uw eigenzinnige geluid was de tijd ver vooruit, kunnen we nu in retrospectief stellen. Nog diezelfde dag ben ik aan deze brief voor u begonnen.

Tien jaar voor u gevangen werd genomen, had u *Mare Liberum* al geschreven. Wist u dat dit werk nog steeds bewaard is gebleven? Men beschouwt het zelfs als een van de bouwstenen van ons

internationaal recht. De zee wordt nog steeds gezien als de *Mare Liberum*: een 'vrije zee', precies zoals u die toen voor ogen had. Ik snap overigens goed dat u dit onderwerp toen aansneed, aangezien de Engelsen zich in de 17^e eeuw de Noordzee nog toe-eigenden tot aan de Zeeuwse en Hollandse stranden. Uw vrije zee noemen we nu *internationale wateren*, waarbij landen nog wel een stukje zee grenzend aan hun kust bezitten. In uw tijd gebuikte men nog de *kanonschotregel* om de grens vast te stellen, maar geloof het of niet, kanonnen zijn inmiddels in onbruik geraakt. Gelukkig, meneer De Groot, heeft uw woord meer invloed gehad op de geschiedenis dan de zwaarste kanonnen. Het zal u misschien verbazen, maar de kwestie van de *Mare Liberum* is nog steeds actueel. Onlangs nog, toen Groot-Brittannië uit een samenwerkingsverband van Europese landen stapte en Europese vissers de toegang tot Britse wateren wilde ontzeggen. Vergeeft u mij, maar ik weet niet precies hoe deze kwestie is afgelopen. Ik geloof dat er uiteindelijk een akkoord is bereikt, waarbij alle vissers een beetje achter het net vissen. (Kent u deze uitspraak? Het betekent zoiets als 'pech hebben'.)

Wist u dat de uitgangspunten die u formuleerde in uw *De lure belli ac pacis* uiteindelijk ter inspiratie dienden voor het opstellen van de *Verklaring van de Universele Rechten van de Mens*?

Hoogstwaarschijnlijk komt artikel 1 van deze verklaring u dan ook heel bekend voor:

Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen.

Eerlijkheidshalve moet ik u er wel bij vertellen dat het naleven van dit artikel nog steeds een hele moeilijke opgave voor de mensheid is. Zo dobberen er op dit moment talloze kleine bootjes in de *Mare Liberum*, volgepakt met mensen die dromen van een beter bestaan in Europa. Wanneer zij in de territoriale wateren van Europese landen geraken, dan worden zij vaak teruggesleept naar de *Mare Liberum*, alwaar zij niet zelden de verdrinkingsdood sterven. 'Wat zijn dat voor misstanden?', hoor ik u vragen. Nu, dat is een lang verhaal. Maar het begint bij een verschijnsel dat al sinds mensenheugenis bestaat: mensen die op zoek zijn naar een beter leven. U heeft de komst van veel gevluchte Hugonoten ongetwijfeld van dichtbij meegeemaakt. En de massale vlucht vanuit de Zuidelijke Nederlanden naar het veilige Noorden zal u ook niet ontgaan zijn. Werden deze vluchtelingen hartelijk verwelkomd? De huidige vluchtelingenstromen zijn zo massaal dat mensen er bang en afkerig van worden. De *Mare Liberum* is het toneel

geworden van een gruwelijke tragedie, waarvan het doek voorlopig nog niet valt. Ik had u graag een ander verhaal verteld, maar wijsheid is de kunst de waarheid te zeggen, toch?

Helaas viel de vrijheid, waar u op allerlei gebieden voor streed, uzelf niet ten deel. Velen kennen u enkel nog van de geschiedenis met de boekenkist. (Wist u dat er onlangs drie kisten zijn onderzocht, teneinde vast te stellen welke de originele was? Wat een moeite, niet?) Veel mensen weten niet dat u ook nog schrijver en dichter was! Wanneer ik uw teksten lees, valt het me op hoe actueel veel van uw gedichten nog steeds zijn.

Ik moet u bekennen dat ik uw poëzie vaak troostend vind. Ik zal u uitleggen waarom. Neem het gedicht waarin u schreef over uw vrouw, Maria van Reigersberch. De manier waarop u haar prijst en vertelt hoe ze u met gevaar voor eigen leven uit het 'droeve Loevesteyn' heeft laten ontsnappen, is wonderschoon. Uw verzen geven me het besef dat het tragische van de *condition humaine* iets van alle tijden is. Soms kunnen mooie woorden troostend werken, omdat zij het tragische transformeren tot iets draaglijks. Dit moet u (en anderen!) toch iets van troost hebben geschonken? Ik hoop het wel, want het noodlottige wordt er net wat lichter verteerbaar door.

Meneer De Groot, tot slot wil ik u heel graag een uitspraak van de oud-Syrische dichter Syrus in herinnering brengen. U zult hem met uw klassieke achtergrond ongetwijfeld kennen. 'Voor een rechtschapen man is een goede reputatie de grootste erfenis', schreef Syrus. In uw strijd voor vrijheid op allerlei terreinen herkennen velen in u een rechtschapen man, die met zijn gedachtegoed een enorme erfenis heeft nagelaten. *Hora ruit! De tijd vliegt!* Maar vergeet niet dat de tijd die geweest is óók telt, meneer De Groot. De echo van uw gedachtegoed is eindeloos.

Met lieve groet,
Dagmar Hartogs

Daniëlle van den Heuvel

Winnaar GLP 2021, volwassenen

mag je
geloven
wat je
wil